בעל שם טוב על התורה — מטות

סוד שלשה דיינים שבהתרת נדרים מבואר לעיל פ' בא בהגה ו' ע"ש:

במדרש (ילקוט ר"פ מטות רמ"ז תשפ"ד) זה הדבר אשר צוה ה' זהו שאמר הכתוב (קהלת ה':ד') טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, אמר הקדוש ברוך הוא הוו זהירין בנדרים ואל תפרוצו בהם, שכל הפרוץ בנדרים סופו למעול בשבועות, והמועל בשבועות כאילו כופר בו, ואין לו מחילה שנאמר (בפ' יתרו) כי לא ינקה וגו', וכתיב (ירמיהו ד':ב') ונשבעת חי ה' באמת, אמר הקדוש ברוך הוא לא תהיו סבורין וכו' ע"ש:

אמר הרב [הבעש"ט זי"ע] רמז מן התורה לדברי רבותינו ז"ל שתקנו לומר קודם כל מצוה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הוא מן זה הפסוק, זה הדבר, והענין הוא, כי שלמה המלך עליו השלום אמר טוב אשר לא תדור וכו', ולכאורה קשה באיזה אדם מדבר, אם באדם שאינו חושש לתשלום נדר, פשיטא שאסור לידור שהוא בלאו ועשה כדאיתא בגמרא (ע"ש בגמרא נדרים ד"ג ע"ב) ואם באדם שרוצה לשלם הנדר, אמאי אמר טוב אשר לא תדור הא אמרינן (בנדרים ד'ח ע"א) מניין שנשבעין לקיים את המצוות וכו', וגם דוד המלך עליו השלום אמר (תהילים קט"ז:י"ד) נדדי לה' אשלם וכו' וכי עבר דוד ח"ו על זה:

אלא הענין הוא, דכל מצוה שאדם עושה, הוא מתקן בכל הבחינות של נר"ן, עד למעלה בקוצו של יו"ד שהוא טמיר ונעלם, ואם המצוה בעובדא, הוא ענין בחינה אחרונה של המצוה, שהוא צריך לתקן עוד בדיבור ובמחשבה, ואם המצוה בדיבור, זהו ענין אחרונה של המצוה, וצריך לתקן עוד קול ומחשבה, וכשאדם מחשב לעשות מצוה, עדיין אין לו פחד מקטרוג הקליפות כי אין להם אחיזה במחשבה, רק כשהאדם מדבר בפיו לעשות מצוה, אז יש לו קטרוגים לבטל המצוה, מפני שהקליפות יש להם יניקה ממקום הדיבור:

ואם כן על פי זה, כשאדם רוצה לעשות מצוה, ומוכרח לדבר לעשות המצוה, וחושש מפני המקטריגים, לכך תקנו חכמינו ז"ל לומר לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כו' על ידי ההוא טמיר ונעלם, אם כן עשה הייחוד של המצוה בדיבור ובקול ובמחשבה, עד למעלה שהוא טמיר ונעלם, אם כן אין לו שום פחד מהקטרוג ומניעות המצוה, ולא מפני שום פנייה בעשיית המצוה, כיון שהעלה כל חיות המצוה למעלה, ואינו מחוסר אלא עשיית המצוה שהוא בחינה אחרונה, וממילא אין להם למקטריגים שום כח למנוע ממנו המצוה:

וזהו שאמר הכתוב (בפ' תצא) כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו, אמר הרב [הבעש"ט זי"ע] שהפסוק הוא מבטיח, כי כשיעשה האדם יחוד קודם עשיית המצוה, וזהו לה' אלהיך, בוודאי תהיה בטוח כי לא תאחר לשלמו, כלומר שישלים המצוה גם כן בעובדא, כיון שעשה היחוד

בשלימות, וזהו שאמר הכתוב זה הדבר, והוא רמז על הייחוד, כי זה הוא יסוד והדבר הוא מלכות, ועל זה אמר אשר ציוה ה', היינו שציוה ה' לכל אדם קודם עשיית המצוה, לומר היחוד בשלימות, והיינו איש כי ידור נדר לה', לעשות המצוה, לא יאמר בסתם לעשות המצוה רק לעשות היחוד בשלימות:

ולזה קאמר המדרש זש"ה טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, פירוש, משלא תשלים היחוד רק לומר סתם לעשות המצוה, דאם כן יש חשש קטרוג, ולזה טוב אשר לא תדור שלא יאמר כלל, רק לחשוב לעשות המצוה, ואז אין לו שום חשש ממקטריגים אבל באמת אם הוא משלים היחוד בשלימות גמור אזי וודאי טוב יותר, ולא יהיה לו שום פחד ממקטריגים, אדרבה יהיה לו סיוע ועזר לגמור המצוה:

וזהו שאמר דוד (אשלמה נדרי) [נדרי לה' אשלם] פירוש שיהיה הנדר בשלימות היחוד, אבל כשאינו משלים היחוד, זה נקרא פורץ בנדרים, ובא על ידי זה למעול בשבועות שהוא מניעת המצוה שהוא תיקון הזיי"ן מדות שנקרא שבועות, לכן צריך ליזהר להשלים היחוד, בילא"ו:(דברים נחמדים בס"ס גנזי יוסף).

מצות עשה לדון בדין הפרת נדרים, נחקק באות יו"ד של שם הויה, בסוד חכם מתיר הנדר, וכו' ביאור הדברים עיקר סוד השבועה בסוד שבעה הבלים של הגוף, ושבעה פעם שבעה הוא מ"ט ימי עומר סוד הבנין קומת המלכות, וסוד נדר הוא שער החמשים נ' דר כולל כל השערים בסוד חג השבועות, חיי המלך, בחינות כתר הכולל הכל, ובחינות כתר עיקר באבא, יו"ד דשם, ומשם בא המצוה לדון דין נדרים ושבועות, והחכם מתיר הקשר, כי ממשיך מוחין חדשים והארות מקיפין חדשים, אשר שם לא נרשם איסור זה, כי הם חדשים, כטעם וחילופיהן בגולם (אבות פרק ה') שאמר מרן אלקי הבעל שם טוב נודע לנו להיות התחלפות כל ההפכיים בגולמא, שהוא העדר שבין הויה להויה, על ידי יו"ד שהוא סוד גולם, בסוד חכם מתיר נדר ושבועה, והוא סוד מצוה זאת שחקיקתה ביו"ד חכמה יו"ד דשמא קדישא וחלופיהן בגלם בחכמה וכו':(אוצר החיים פ' קדושים דקנ"ח ע"א).

סליק פרשת מטות בס"ד